

วารสารบริหารธุรกิจเทคโนโลยีมหานคร

MUT Journal of Business Administration

ปีที่ 20 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2566)

Volume 20 Number 2 (July – December 2023)

**การเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนกับการวางแผนภาษี:
กรณีบริษัทในดัชนีหุ้นยั่งยืนประเทศไทย
Sustainability Disclosure and Tax Planning:
A Case of Listed Companies in
Thailand Sustainability Investment Index**

Received: June 30, 2023

Revised: November 6, 2023

Accepted: November 8, 2023

สุชาดา เจียมสกุล Suchada Jiamsagul^{1,*} สิริญากรณ์ ระโส Siriyaporn Raso²

¹ บธ.ด., ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาบัญชี คณะบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

² นิสิตปริญญาโท หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

¹ D.B.A. Assistant Professor, Department of Accountancy, Faculty of Business Administration,
Kasetsart University, Bangkok, Thailand

² Master of Accountancy, Faculty of Business Administration, Kasetsart University, Bangkok, Thailand

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสำรวจระดับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืน และทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระดับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนกับการวางแผนภาษีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่อยู่ในดัชนีหุ้นยั่งยืน (SETTHSI or SETESG index) โดยใช้ 116 ตัวอย่างบริษัทจากกลุ่มดัชนีหุ้นยั่งยืนในระหว่างปี 2563 - 2564 โดยใช้แบบประเมินการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนที่ปรับปรุงมาจากคู่มือการรายงานความยั่งยืนของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและหลักเกณฑ์การรายงานความยั่งยืนของ Global Report Initiative สำหรับการวางแผน

* Email: fbussdj@ku.ac.th, suchada.jia@ku.th

ภาษีวัดจากอัตราภาษีเงินได้ที่แท้จริงงวดปัจจุบัน อัตราส่วนภาษีเงินได้ต่อสินทรัพย์รวม และอัตราส่วนภาษีเงินได้ต่อกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน

ผลการศึกษาพบว่า บริษัทจดทะเบียนส่วนใหญ่ในกลุ่มดัชนีหุ้นยั่งยืนมีการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนอยู่ในระดับสูงและมีแนวโน้มที่จะเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนเพิ่มขึ้น โดยกลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร เปิดเผยข้อมูลสูงสุดที่ระดับ 0.693 และกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยีเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนต่ำสุด ที่ระดับ 0.556 และพบว่ามิติด้านการกำกับดูแลมีการเปิดเผยข้อมูลสูงสุดและมีมิติด้านสิ่งแวดล้อมมีการเปิดเผยข้อมูลต่ำสุด ที่ระดับ 0.660 และ 0.596 ตามลำดับ ผลการศึกษานี้ ถือเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่แสดงให้เห็นว่า การเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนโดยรวมหรือแยกตามมิติด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และการกำกับดูแลมีความสัมพันธ์เชิงลบต่อการวางแผนภาษี โดยชี้ให้เห็นว่า บริษัทจดทะเบียนในกลุ่มดัชนีหุ้นยั่งยืนที่เปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และการกำกับดูแลกิจการในระดับสูงโดยภาพรวมหรือแยกตามมิติสูง และมีแนวโน้มการวางแผนภาษีต่ำ แสดงถึงความตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบต่อการเสียภาษี

คำสำคัญ: ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และการกำกับดูแลกิจการ การเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืน การวางแผนภาษี ดัชนีหุ้นยั่งยืน

ABSTRACT

The main objectives of this study were to explore the levels of sustainability disclosure and to examine the relationships between the levels of sustainability disclosure and tax planning of listed companies in the SET Thailand Sustainability (THIS) Investment Index, named SETTHSI index or SETESG index. The sample comprised 116 observations from listed companies in the index during 2020 - 2021. Sustainability disclosure data were measured using a questionnaire adapted from the Sustainability Reporting Guidelines of the Stock Exchange of Thailand and the Global Report Initiative. Also, tax planning data were measured by three measures: current effective tax rates, the ratio of tax expenses and total assets, and the ratio of tax expenses to cash flow from operating activities.

This study revealed that most listed companies in the Thailand Sustainability Investment Index had high levels of sustainability information disclosure and tended to increase sustainability information disclosure. The Resource Industry had the highest disclosure level at 0.693, but Technology Industry had the lowest sustainability disclosure level at 0.556. In addition, the governance dimension and the environment dimension were the highest and lowest disclosure levels at 0.660 and 0.596, respectively. Moreover, the results of this study provided empirical evidence that either sustainability disclosures as a whole or environmental, social, and governance dimensions were negatively correlated with tax

planning. They pointed out that companies listed in Thailand Sustainability Investment Index that disclose high levels of environmental, social, and corporate governance information as a whole or by high dimensions tend to have low tax planning, demonstrating awareness of tax responsibility.

Keywords: Environmental, Social, and Governance, ESG, Sustainability Disclosure, Tax Planning, Thailand Sustainability Investment Index, SETTHSI, SETESG

บทนำ

ในทศวรรษที่ผ่านมา แนวคิดความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และการกำกับดูแลกิจการ หรือ ESG เป็นกระแสที่ถูกนำมาใช้ในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและเพื่อเสริมสร้างการเติบโตของบริษัทอย่างยั่งยืน ซึ่งกระแสดังกล่าวได้รับการตอบรับจากหน่วยงานกำกับดูแลในประเทศไทยเช่นเดียวกัน เริ่มต้นในปี 2556 คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ได้ส่งเสริมให้บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเปิดเผยข้อมูลและจัดทำรายงานความยั่งยืนเผยแพร่ต่อสาธารณะผ่านแบบ 56-1 One Report และขยายสู่รายงานการพัฒนาอย่างยั่งยืน และในปี พ.ศ. 2558 ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้เริ่มประเมินการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนที่สมัครใจเข้ารับการประเมิน และในทุกปีจะประกาศรายชื่อหุ้นยั่งยืนเพื่อให้นักลงทุนใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาลงทุนในบริษัทที่มีความโดดเด่นเรื่องข้อมูลความยั่งยืนและต่อมาตลาดหลักทรัพย์ได้จัดทำดัชนีหุ้นยั่งยืน หรือ SETTHSI เพื่อแสดงถึงการเคลื่อนไหวของกลุ่มหลักทรัพย์บริษัทในรายชื่อหุ้นยั่งยืน โดยเลือกเฉพาะบริษัทที่มีมูลค่าราคาตลาดของหลักทรัพย์ไม่ต่ำกว่าห้าพันล้านบาทและสภาพคล่องตามเกณฑ์ที่กำหนด

นอกจากนี้กรมสรรพากรซึ่งเป็นหน่วยงานจัดเก็บภาษีเงินได้ก็ตอบรับกระแสความยั่งยืนเช่นกัน โดยมีมาตรการภาษีเพื่อสนับสนุนให้บริษัทที่มีการดำเนินงานโดยคำนึงถึงหลักความยั่งยืนมีความได้เปรียบในการแข่งขันมากขึ้น อาทิเช่น บริษัทที่สนับสนุนด้านสิ่งแวดล้อม สามารถนำรายจ่ายค่าซื้อผลิตภัณฑ์พลาสติกที่ย่อยสลายทางชีวภาพได้มาหักเป็นค่าใช้จ่ายได้เพิ่มถึงร้อยละ 25 ของรายจ่ายที่จ่ายจริง การยกเว้นภาษีเงินได้ไม่เกินร้อยละ 25 ของรายจ่ายเพื่อให้ได้มาซึ่งวัสดุอุปกรณ์ หรือเครื่องจักรที่มีผลต่อการประหยัดพลังงาน อีกทั้งยังยกเว้นภาษีเงินได้ให้แก่บริษัทในส่วนของกำไรสุทธิที่เกิดจากการขายคาร์บอนเครดิต ส่วนบริษัทที่ให้การสนับสนุนด้านสังคม กำหนดให้มีการยกเว้นเงินได้เป็นสองเท่าของรายจ่ายเพื่อสนับสนุนการศึกษา หรือยกเว้นเงินได้เท่ากับที่จ่ายสำหรับการฝึกอบรมพนักงาน สำหรับบริษัทที่สนับสนุนในด้านเศรษฐกิจนั้น ก็มีการยกเว้นเงินได้เป็นสองเท่าสำหรับรายจ่ายค่าจ้างเพื่อทำวิจัยและพัฒนา เป็นต้น

โดยส่วนใหญ่บริษัทที่เติบโตอย่างยั่งยืนย่อมเห็นว่าการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทให้กับรัฐบาล ถือเป็นหน้าที่และเป็นการแสดงออกถึงการดำเนินงานอย่างรับผิดชอบต่อสังคม

การวางแผนภาษีเพื่อไม่เสียภาษีหรือเสียภาษีน้อยถือเป็นการกระทำที่สังคมไม่ยอมรับ และตามทฤษฎีความชอบธรรมกล่าวไว้ว่า หากบริษัทไม่สามารถตอบสนองความต้องการต่อสังคม บริษัทก็จะไม่ได้รับสิทธิและการสนับสนุนของสังคมอีกต่อไป ดังนั้น บริษัทที่มีการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สังคมและการกำกับดูแลกิจการมาก ย่อมไม่เสี่ยงต่อการเสียชื่อเสียงในการวางแผนภาษี (Mahadeo *et al.*, 2011) แต่ในอีกมุมหนึ่งการดำเนินธุรกิจผู้บริหารย่อมต้องมุ่งสร้าง ผลกำไรสูงสุดให้กับผู้ถือหุ้น ส่งผลให้บางบริษัทต้องแสวงหากำไรและพยายามลดค่าใช้จ่าย รวมถึงค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และการกำกับดูแลกิจการ สำหรับค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้นิติบุคคลถือเป็นค่าใช้จ่ายที่ผู้บริหารต้องการเสียให้น้อยที่สุด จึงใช้การวางแผนทางภาษีเป็นกลยุทธ์เพื่อลดค่าใช้จ่ายทางภาษีโดยไม่ขัดต่อหลักกฎหมาย (Lanis and Richardson, 2012) ดังนั้น บริษัทที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และการกำกับดูแลกิจการน้อย ย่อมมีการวางแผนภาษีมาก

สำหรับงานวิจัยในต่างประเทศที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างระดับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนหรือความรับผิดชอบต่อสังคมกับการวางแผนภาษียังไม่สามารถสรุปทิศทางได้อย่างชัดเจน เนื่องด้วยบางงานวิจัยพบความสัมพันธ์เชิงลบ ขณะที่งานวิจัยบางชิ้นพบความสัมพันธ์ในเชิงบวก ยกตัวอย่างเช่น Melo *et al.* (2020) พบความสัมพันธ์เชิงลบ โดยอธิบายว่า บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งบราซิลที่มีการเปิดเผยความรับผิดชอบต่อสังคมสูงมีการวางแผนภาษีต่ำและจ่ายภาษีเงินได้มาก สำหรับ Chen (2018) พบว่า ในประเทศจีน บริษัทจดทะเบียนที่มีการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมสูงมีการวางแผนภาษีสูงและแสดงความสัมพันธ์ในเชิงบวก โดยอธิบายว่า บริษัทดังกล่าวได้ใช้การเปิดเผยกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อปิดบังการวางแผนภาษี สำหรับงานวิจัยในประเทศไทยเกี่ยวกับข้อมูลความยั่งยืนกับการวางแผนภาษียังมีจำกัด อาทิเช่น Thanjunpong *et al.* (2018) ศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและพบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างระดับการเปิดเผยข้อมูลรายงานการพัฒนาความยั่งยืนโดยภาพรวมกับการวางแผนภาษี ในทางตรงข้าม Na Phuttalung (2021) ศึกษาบริษัทจดทะเบียนเฉพาะกลุ่มทรัพยากรและไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างระดับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนในภาพรวมกับการวางแผนภาษี แต่พบความสัมพันธ์ของการเปิดเผยข้อมูลในระดับมิติ โดยพบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างการวางแผนภาษีกับการเปิดเผยข้อมูลในด้านการกำกับกิจการ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชน อีกทั้งพบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างการวางแผนภาษีกับการเปิดเผยข้อมูลในด้านการปฏิบัติอย่าง เป็นธรรม และด้านผู้บริโภคร

สำหรับการศึกษาครั้งนี้ มุ่งทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระดับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนทั้งโดยภาพรวมและในระดับมิติกับการวางแผนภาษีของบริษัทจดทะเบียนเฉพาะที่ได้รับคัดเลือกให้อยู่ในกลุ่มดัชนีหุ้นยั่งยืน หรือ SETTHSI ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย การศึกษานี้ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 116 ตัวอย่าง จากรายชื่อบริษัทจดทะเบียนที่อยู่ในดัชนีหุ้นยั่งยืนของปี พ.ศ. 2563 - 2564 สำหรับการวัดตัวแปรอิสระหรือระดับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืน ผู้วิจัยได้สร้างแบบประเมินซึ่งดัดแปลงมาจากเกณฑ์การเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กับการรายงานความยั่งยืนของ Global Report Initiative และนำคะแนนที่ได้จากการประเมิน มาสร้างดัชนีระดับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืน ส่วนการวัดตัวแปรตามหรือการวางแผนภาษีจะใช้สามตัววัด ได้แก่

อัตราภาษีเงินได้ที่แท้จริงงวดปัจจุบัน ซึ่งเป็นการวางแผนภาษีที่ทำให้กำไรทางภาษีลดลง แต่ไม่กระทบกำไรทางบัญชี และอัตราส่วนภาษีเงินได้ต่อสินทรัพย์รวม และอัตราส่วนภาษีเงินได้ต่อกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน ซึ่งเป็นการวางแผนภาษีที่กระทบทั้งกำไรทางภาษีและกำไรทางบัญชี และงานวิจัยครั้งนี้ได้ควบคุมปัจจัยอื่นที่อาจส่งผลกระทบต่อการวางแผนภาษีของบริษัท ได้แก่ ขนาดของบริษัท ความเสี่ยงทางการเงิน ความสามารถในการทำกำไร และระดับการลงทุนในสินทรัพย์ที่มีตัวตน

คำถามนำวิจัย

การเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม สังคม และ การกำกับดูแลกิจการ ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่อยู่ในกลุ่มดัชนีหุ้นยั่งยืนส่งผลต่อการวางแผนภาษีหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจระดับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม สังคม และการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่อยู่ในกลุ่มดัชนีหุ้นยั่งยืน
2. เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระดับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนโดยภาพรวมและในระดับมิติกับการวางแผนภาษีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่อยู่ในกลุ่มดัชนีหุ้นยั่งยืน

ประโยชน์ของการวิจัย

1. การศึกษาวิจัยนี้สามารถเติมเต็มให้กับกลุ่มงานวิจัยซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนกับการวางแผนภาษี ซึ่งยังมีจำกัดในประเทศไทยและยังไม่พบงานวิจัยที่ศึกษาเรื่องดังกล่าวในบริษัทจดทะเบียนที่อยู่ในกลุ่มดัชนีหุ้นยั่งยืนของประเทศไทย
2. เป็นงานวิจัยซึ่งนักลงทุนสามารถนำผลการศึกษาไปใช้เพื่อประกอบการตัดสินใจลงทุนในบริษัทจดทะเบียนที่อยู่ในกลุ่มดัชนีหุ้นยั่งยืน อีกทั้งหน่วยงานกำกับดูแล เช่น สำนักงานกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สามารถนำผลการศึกษานี้ไปประกอบการวางแผนและพัฒนาแนวทางในการกำกับดูแลบริษัทในด้านการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืน หรือหน่วยงานจัดเก็บภาษีสามารถนำผลการศึกษานี้เป็นข้อมูลปรับปรุงหลักเกณฑ์การกำกับดูแลพฤติกรรมกรรมการวางแผนภาษีของบริษัทต่าง ๆ ในประเทศไทย
3. สามารถเป็นตัวอย่างให้กับนักวิจัยที่สนใจจะศึกษาเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนกับการวางแผนภาษีต่อไปในอนาคต

การทบทวนวรรณกรรม

การเปิดเผยข้อมูลอย่างยั่งยืน

การเปิดเผยข้อมูลเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน หรือ Environment Social and Governance (ESG) เป็นการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด เป้าหมายและผลการดำเนินงานของบริษัทที่ส่งผลกระทบทั้งในทางบวกและลบเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม สังคม และการกำกับดูแลกิจการ แนวคิดเกี่ยวกับ ESG เริ่มต้นมาจากการดำเนินธุรกิจอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม หรือ Corporate Social Responsibility (CSR) และเมื่อบริษัทสามารถดำเนินงานอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม หรือ CSR-in-process บริษัทจะนำกิจกรรมการดำเนินงานมาเรียบเรียงเปิดเผยต่อนักลงทุนได้ (Thaipat Institute, 2017) เพื่อเป็นการสื่อสารข้อมูลที่สะท้อนถึงความสามารถของบริษัทในการเติบโตระยะยาว โดยสรุป ESG เป็นการเปิดเผยการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจขององค์กร โดยคำนึงถึงผลกระทบในสามด้านหลักเพื่อตอบสนองต่อกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย ด้านแรกคือด้านสิ่งแวดล้อม จะเน้นการใช้ทรัพยากรเพื่อกิจกรรมทางธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงมีการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมที่อาจได้รับผลกระทบจากกิจกรรมของบริษัท ด้านสองคือด้านสังคมเป็นการบริหารทรัพยากรบุคคลอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม มีการพัฒนาคุณภาพพนักงานอย่างสม่ำเสมอ ครอบคลุมไปถึงการสนับสนุนคู่ค้าให้ปฏิบัติตามแนวทางที่เหมาะสม รวมถึงการเปิดโอกาสให้ชุมชนมีการเติบโตอย่างยั่งยืน สุดท้ายในด้านการกำกับดูแลกิจการ บริษัทต้องมีนโยบายการกำกับดูแลกิจการต่อต้านการทุจริตเพื่อให้ดำเนินงานได้อย่างโปร่งใสตรวจสอบได้ ตลอดจนมีการดูแลผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้เสีย

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้เสนอแนะแนวทางในการเปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืนในตลาดทุนไทยโดยอาจเลือกแสดงรวมในแบบ 56-1 One Report หรือแยกแสดงเป็นรายงานความยั่งยืนสำหรับบริษัทจดทะเบียน หรือแสดงเป็นรายงานความยั่งยืนตามมาตรฐานสากล การเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนดังกล่าวถือเป็นการเปิดเผยข้อมูลด้วยความสมัครใจ ซึ่งในทุกปีตลาดหลักทรัพย์ได้จัดให้มีการประเมินการดำเนินงานตามหลักความยั่งยืนของบริษัท จดทะเบียนทั้งในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ที่สมัครใจ เข้าร่วมการประเมินและเมื่อผ่านเกณฑ์การประเมินตามตัวชี้วัดในมิติด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม และด้านการกำกับดูแลกิจการ อย่างน้อยร้อยละห้าสิบของคะแนนเต็มในแต่ละด้าน หรือเป็นบริษัทที่เป็นสมาชิกของ Dow Jones Sustainability Indices หรือ DJSI ตลาดหลักทรัพย์จะประกาศรายชื่อบริษัทหุ้นยั่งยืน หรือ THSI LIST และจัดทำดัชนีหุ้นยั่งยืน หรือ SETTHSI INDEX จากบริษัทในรายชื่อบริษัทหุ้นยั่งยืนที่มีมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาดไม่น้อยกว่า 5,000 ล้านบาท มีสัดส่วนผู้ถือหุ้นรายย่อยไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของทุนจดทะเบียน และมีจำนวนหุ้นซื้อขายไม่น้อยกว่าร้อยละ 0.5 ของจำนวนหุ้นจดทะเบียนเป็นเวลาไม่ต่ำกว่าเก้าสิบสองเดือน (Stock Exchange of Thailand, 2022 a and b)

การวางแผนภาษี

การวางแผนภาษี หรือ Tax Planning เป็นวิธีการที่ทำให้บริษัทเสียภาษีเงินได้ลดลง หรืออาจไม่เสียเลย ซึ่งอาจเกิดจากการเลือกวิธีปฏิบัติทางบัญชี หรือนโยบายในการจัดการธุรกิจหรือการเลือกการบริหารงาน ทั้งที่เจตนาและไม่เจตนาเพื่อให้ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้น้อยลงหรือไม่ต้องเสียภาษีเงินได้ โดยไม่ผิดกฎหมาย ซึ่งนิยามการวางแผนภาษีในการศึกษาค้างนี้หมายรวมถึงการหลีกเลี่ยงภาษี หรือ Tax Avoidance ที่อาศัยช่องโหว่ หรือความคลุมเครือ หรือสิทธิประโยชน์ของกฎหมายภาษีอากรที่นำมาใช้ในการประหยัดภาษีเงินได้ แต่ไม่รวมถึงการหลบหนีภาษีเงินได้ หรือ Tax Evasion ซึ่งเป็นเจตนาการทำผิดหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายภาษีอากร เช่น การสร้างหลักฐานเท็จ การทำบัญชีหลายเล่ม เป็นต้น (Thanjunpong and Bangmak, 2017)

การวัดค่าการวางแผนภาษีทำได้สองรูปแบบ รูปแบบแรกเป็นการวัดค่าการวางแผนภาษีที่แสดงถึงกำไรทางภาษีลดลงแต่ไม่ทำให้กำไรทางบัญชีลดลง หรือ Book-Tax Nonconforming Tax Planning จะใช้ตัววัดค่าเป็นอัตราภาษีเงินได้ที่แท้จริงในปัจจุบัน ซึ่งคำนวณจากอัตราค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้ต่อกำไรก่อนภาษี หากอัตราภาษีที่แท้จริงต่ำกว่าอัตราภาษีที่กฎหมายกำหนด แสดงถึงบริษัทที่มีการวางแผนภาษี ซึ่งการวางแผนภาษีในรูปแบบนี้มักเกิดจากการที่ภาครัฐให้สิทธิประโยชน์แก่ผู้เสียภาษี และบริษัทนำสิทธิประโยชน์นั้นมาใช้ทำให้กำไรเพื่อการคำนวณภาษีลดลง จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้อัตราภาษีที่แท้จริงต่ำกว่าอัตราภาษีที่ภาครัฐกำหนด (Thanjunpong, 2014)

รูปแบบสองเป็นการวัดค่าการวางแผนภาษีที่แสดงถึงกำไรทางบัญชีและกำไรทางภาษีลดลงด้วยกัน หรือ Book-Tax Conforming Tax Planning จะใช้ตัววัดค่าด้วยอัตราค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้ต่อสินทรัพย์รวม และอัตราค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้ต่อกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน โดยตัวแรกจะใช้สมมติฐานว่าบริษัทที่มีสินทรัพย์รวมเท่ากันควรมีความสามารถในการใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์เท่ากัน ดังนั้นหากบริษัทมีการลงทุนในสินทรัพย์รวมสูง แต่กลับมีค่าใช้จ่ายภาษีต่ำ จะส่งผลให้อัตราสวนมีค่าต่ำ แสดงว่าบริษัทนั้นมีการวางแผนภาษี บริษัทอาจจะลงทุนในสินทรัพย์เพิ่มและใช้สิทธิประโยชน์วางแผนภาษี อาทิ นโยบายการคิดค่าเสื่อมราคาวิธีพิเศษในปีที่มีอัตราภาษีสูง สำหรับตัวที่สองเป็นข้อมูลที่ปราศจากผลกระทบของการบริหารกำไรผ่านเกณฑ์คงค้างเพราะมาจากกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน หากบริษัทมีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานสูงแต่มีค่าใช้จ่ายภาษีต่ำ บริษัทมีการวางแผนภาษี (Thanjunpong, 2014)

การเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนกับการวางแผนภาษี

การเปิดเผยข้อมูลผลการดำเนินงานที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม สังคม และการกำกับดูแลกิจการถือเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาณที่ผู้บริหารส่งต่อให้กับผู้มีส่วนได้เสีย ผู้บริหารมีหน้าที่ต่อผู้ถือหุ้นของบริษัทในการทำกำไรสูงสุด (Fama and Jensen, 1983) ผู้บริหารจะตัดสินใจทำกิจกรรมเพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้เสียอื่น เมื่อกิจกรรมนั้นเอื้อให้บริษัททำกำไรสูงสุดให้กับผู้ถือหุ้น ต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้เสียอื่นเป็นต้นทุนจำนวนมากในการสร้างชื่อเสียงของบริษัท บางบริษัทจึงให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และ การกำกับดูแลที่ดีน้อยเกินไป ผู้บริหารมุ่งเน้นเพียงเพิ่มกำไรให้กับผู้ถือหุ้นและจะประหยัดค่าใช้จ่าย รวมถึงค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้ สุชาติ เจริมสกุล สิริญาภรณ์ ระโส

ได้ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลความยั่งยืนหรือความรับผิดชอบต่อเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม สังคม และการกำกับดูแลกิจการ กับการวางแผนภาษีจึงอาจเป็นเชิงลบ (Lanis and Richardson, 2012)

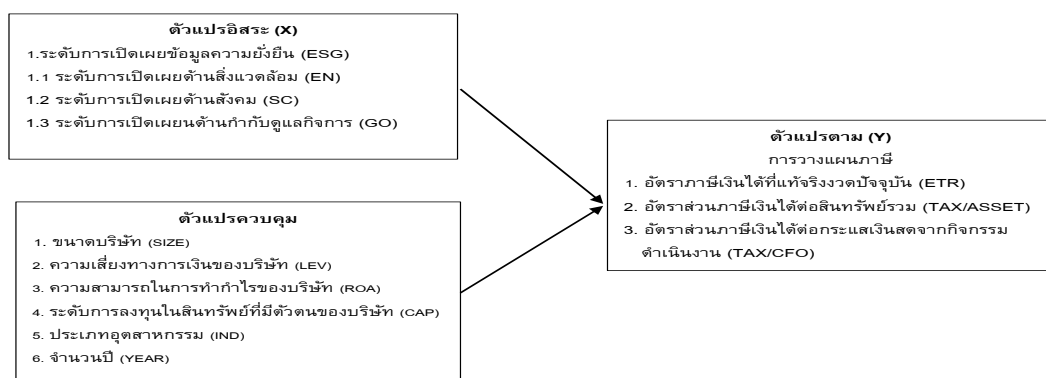
ด้วยในภาวะการณ์แข่งขันที่สูงในปัจจุบัน การดำเนินงานตามหลักการของความยั่งยืนถือเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความได้เปรียบในเชิงแข่งขัน บริษัทต้องแสดงความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้เสียอื่น นอกจากผู้ถือหุ้น การเสียภาษีให้กับรัฐบาลอย่างถูกต้อง ถือเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบต่ออย่างหนึ่งของบริษัทเช่นกัน การวางแผนภาษีเพื่อไม่เสียภาษีเงินได้หรือเสียน้อยถือเป็นการกระทำที่สังคมไม่ยอมรับ ดังนั้นย่อมนำมาซึ่งความเสี่ยงของชื่อเสียงและผลการดำเนินงานอันประเมินค่าไม่ได้ และทฤษฎีความชอบธรรมกล่าวไว้ว่าหากบริษัทไม่สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมได้ก็จะไม่ได้รับสิทธิและความสนับสนุนจากสังคมอีกต่อไป (Mahadeo et al., 2011) บริษัทที่มีการลงทุนสูงในกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม สังคมและการกำกับดูแลกิจการ ย่อมมีความเป็นไปได้น้อยมากในการวางแผนภาษีเพื่อไม่เสียภาษี หรือ เสียภาษีน้อยกว่าที่ควรจะเป็น ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลความยั่งยืนกับการวางแผนภาษี จึงแสดงในเชิงลบ อย่างไรก็ตามผู้บริหารอาจแสดงความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และการกำกับดูแลกิจการ เพื่อปกปิดพฤติกรรมวางแผนภาษีของบริษัท ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลความยั่งยืนกับการวางแผนภาษีแสดงในเชิงบวก (Chen, 2018) งานวิจัยอื่นในอดีตที่แสดงหลักฐานเชิงประจักษ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนกับการวางแผนภาษีทั้งในเชิงบวกและเชิงลบได้แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1: งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัย/ปี	ตัวแปรหลัก	ตัวแปรควบคุม	ผลการศึกษา
Preuss and Preuss (2017)	ตัวแปรอิสระ : การเปิดเผยความรับผิดชอบต่อสังคม โดยใช้ CSR rating ของ Thomson Reuters ตัวแปรตาม : อัตราภาษีเงินได้ที่แท้จริง	Firm size, Leverage, Intangible assets, Pretax income, Changes in sales, FIFO/PI, SG&A, R&D, PPE, Governance, Cash Firms with	พบความสัมพันธ์ภาพรวมเป็นเชิงบวก อธิบายได้ว่า หากบริษัทในทวีปยุโรปมีการเปิดเผยข้อมูลมากขึ้น จะมีแนวโน้มการวางแผนภาษีมากขึ้นเช่นกัน โดยจะ
Davis et al. (2016)	ตัวแปรอิสระ : ดัชนีการเปิดเผยความรับผิดชอบต่อสังคม โดยใช้แบบประเมิน 5 ด้าน คือ 1) ด้านชุมชน 2) ด้านความหลากหลาย 3) ด้านแรงงาน 4) ด้านสิ่งแวดล้อม ตัวแปรตาม : อัตราภาษีเงินได้ที่แท้จริง	Firm size, Price per share, Leverage, Intangible assets, Tax benefit of stock options, Pretax income, FIFO/PI, SG&A, SG&A, R&D, TFCF/AT, NOLCF indicator, PPE, Cash, Governance,	พบผลความสัมพันธ์ในภาพรวมเชิงบวก โดยอธิบายได้ว่า หากบริษัทในประเทศสหรัฐอเมริกา มีการเปิดเผยข้อมูลมากขึ้น จะมีแนวโน้มการวางแผนภาษีมากขึ้นเช่นกัน
Sari and Tjen (2016)	ตัวแปรอิสระ : ดัชนีการเปิดเผยความรับผิดชอบต่อสังคม โดยใช้แบบประเมินของ Lanis and Richardson (2012) ตัวแปรตาม : อัตราภาษีเงินได้ที่แท้จริง	Firm size, Leverage, ROA, Listed period of firm, Block Holder, Management Stock Ownership of the Board of Directors, Investor Intensity, Market value of equity/Book value of equity	พบผลความสัมพันธ์ในภาพรวมเชิงลบ และพบความสัมพันธ์ด้านสิ่งแวดล้อมมีผลเชิงลบ อธิบายได้ว่า หากบริษัทในประเทศอินโดนีเซียมีการเปิดเผยข้อมูล โดยเฉพาะด้านการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมในระดับสูง บริษัทจะมีการ
Lanis and Richardson (2012)	ตัวแปรอิสระ : ดัชนีการเปิดเผยความรับผิดชอบต่อสังคม โดยใช้แบบประเมิน 6 ด้าน คือ 1) ความรับผิดชอบต่อสังคม 2) กลยุทธ์พนักงาน 3) การลงทุนทางสังคม 4) สิ่งแวดล้อม 5) ลูกค้าและตัวแทนจำหน่าย 6) การเมืองและชุมชน ตัวแปรตาม : อัตราภาษีเงินได้ที่แท้จริง	Age public, Management stock ownership of the BOD, CEO tenure, CEO duality, Block held, Firm size, Leverage, Capital intensity, Inventory Intensity, R&D Intensity, Market-to-book ratio, ROA, Industry	พบผลความสัมพันธ์ในภาพรวมเป็นลบ และพบความสัมพันธ์ด้านสังคมมีผลเชิงลบ อธิบายได้ว่า หากบริษัทในประเทศออสเตรเลีย มีการเปิดเผยข้อมูล โดยเฉพาะด้านสังคมสูง บริษัทจะมีการวางแผนภาษีต่ำ
Thanjunpong et al. (2018)	ตัวแปรอิสระ : คะแนนการเปิดเผยข้อมูลรายงานการพัฒนาความยั่งยืน โดยใช้แบบประเมิน 3 ด้าน คือ 1) เศรษฐกิจ 2) สิ่งแวดล้อม 3) ชุมชน ตัวแปรตาม : อัตราส่วนภาษีเงินได้ต่อ	ขนาดบริษัท, ความเสี่ยงทางการเงิน, ความสามารถในการทำกำไร, ระดับการลงทุนในสินทรัพย์ที่มีตัวตน, บริษัทครอบครัว, ประเภทอุตสาหกรรม	พบผลความสัมพันธ์ในภาพรวมเชิงลบ และพบความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจเป็นเชิงลบ อธิบายได้ว่า หากบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีการเปิดเผยข้อมูลมากขึ้น โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจ บริษัทจะวางแผนภาษีต่ำ

การศึกษาในครั้งนี้ได้เพิ่มตัวแปรควบคุมหลายตัวที่งานวิจัยในอดีตพบว่ามีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามหรือการวางแผนภาษี เช่น ขนาดบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการวางแผนภาษี หมายถึงบริษัทขนาดใหญ่จะมีการวางแผนภาษีมากกว่าบริษัทขนาดเล็ก เนื่องจากมีบุคลากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในด้านบัญชีและภาษีมากกว่า (Sari and Tjen, 2016) ความเสี่ยงทางการเงินมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการวางแผนภาษี บริษัทที่มีแหล่งเงินทุนจากการกู้ยืมสูง มีการวางแผนภาษี โดยนำรายจ่ายดอกเบี้ยมาหักเป็นค่าใช้จ่ายได้ ทำให้ชำระค่าใช้จ่ายภาษีต่ำ (Sari and Tjen, 2016) ความสามารถในการทำกำไรของบริษัทมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการวางแผนภาษี กล่าวคือบริษัทที่มีความสามารถในการทำกำไรสูงมีแรงจูงใจในการวางแผนภาษี เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายทางภาษี (Lanis and Richardson, 2012) ระดับการลงทุนในสินทรัพย์ที่มีตัวตนกับการวางแผนภาษีมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก โดยบริษัทที่มีการลงทุนในสินทรัพย์ที่มีตัวตนมาก จะมีค่าเสื่อมราคาเพิ่มขึ้น ซึ่งทำให้ชำระค่าใช้จ่ายภาษีต่ำ (Lanis and Richardson, 2012)

กรอบแนวคิดของงานวิจัย

รูปที่ 1: กรอบแนวคิดของงานวิจัย

สมมติฐานงานวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ระดับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนโดยรวมของบริษัทจดทะเบียนที่อยู่ในดัชนีหุ้นยั่งยืน (SETTHSI) มีความสัมพันธ์กับการวางแผนภาษี

สมมติฐานที่ 2 ระดับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมของบริษัทจดทะเบียนที่อยู่ในดัชนีหุ้นยั่งยืน (SETTHSI) มีความสัมพันธ์กับการวางแผนภาษี

สมมติฐานที่ 3 ระดับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนด้านสังคมของบริษัทจดทะเบียนที่อยู่ในดัชนีหุ้นยั่งยืน (SETTHSI) มีความสัมพันธ์กับการวางแผนภาษี

สมมติฐานที่ 4 ระดับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนด้านการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียนที่อยู่ในดัชนีหุ้นยั่งยืน (SETTHSI) มีความสัมพันธ์กับการวางแผนภาษี

ระเบียบวิธีการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้ใช้กลุ่มตัวอย่างบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มดัชนียั่งยืนในปี พ.ศ. 2563 - 2564 จำนวน 116 ตัวอย่าง โดยไม่รวมกลุ่มธุรกิจการเงิน บริษัทที่มีผลขาดทุนก่อนหักค่าใช้จ่ายภาษี และบริษัทที่มีค่าผิดปกติ (Outlier) โดยพิจารณาจากค่าที่ไม่ได้อยู่ในช่วง ± 3 Standard Deviation แสดงรายละเอียดตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2: ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

รายการ	จำนวนตัวอย่าง
จำนวนบริษัทที่ได้รับคัดเลือกให้อยู่ในดัชนีหุ้นยั่งยืน (SETTHSI) ปี พ.ศ. 2563 หรือ 2564	158
หัก กลุ่มธุรกิจการเงิน	(20)
บริษัทที่มีขาดทุนก่อนหักค่าใช้จ่ายภาษี	(14)
กลุ่มตัวอย่างที่มีค่าผิดปกติ (Outliers)	(8)
จำนวนตัวอย่างขั้นสุดท้าย	116

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษานี้ใช้แบบประเมินผลโดยผู้วิจัยได้ดัดแปลงมาจากคู่มือการรายงานความยั่งยืนสำหรับบริษัทจดทะเบียนของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และกรอบแนวทางการรายงานแห่งความยั่งยืน GRI Standards แบบประเมินแบ่งเป็น 3 ด้าน จำนวน 135 ข้อ ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม จำนวน 33 ข้อ ด้านสังคมจำนวน 42 ข้อ และด้านการกำกับดูแลกิจการ จำนวน 60 ข้อ โดยมีรายละเอียดตามตารางที่ 3

การวัดค่าของระดับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนจะให้คะแนนเท่ากับ 1 เมื่อบริษัทได้มีการเปิดเผยข้อมูล และให้คะแนน 0 เมื่อบริษัทไม่ได้เปิดเผยข้อมูลในหัวข้อดังกล่าว จากนั้นนำมาคำนวณดัชนีการเปิดเผย เพื่อวัดระดับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืน ดังนี้

$$\text{Disclosure Index} = \frac{AS}{MS} ; 0 \leq \text{Disclosure Index} \leq 1 \quad (1)$$

โดยที่ AS คือคะแนนการเปิดเผยข้อมูลตามจริง (Actual Scores) และ MS คือ คะแนนเต็มของการเปิดเผยข้อมูล (Maximum Scores) ซึ่งเท่ากับ 135 คะแนน หลักเกณฑ์ในการแปลผลดัชนีการเปิดเผยข้อมูล แบ่งตามหลักเกณฑ์ของ Wallace (1988) โดยจำแนกระดับของการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนเป็น 3 ระดับ ดังนี้

0.51 – 1.00 หมายถึง บริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนในระดับสูง

0.31 – 0.50 หมายถึง บริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนในระดับปานกลาง

0.01 – 0.30 หมายถึง บริษัทมีการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนในระดับต่ำ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้ เก็บรวบรวมข้อมูลระดับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืน จากแบบ 56-1 One Report และ รายงานการพัฒนายั่งยืน รวมถึงข้อมูลที่มีการเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ของบริษัท โดยใช้ กระดาษทำการในการเก็บข้อมูล สำหรับข้อมูลการวางแผนภาษี และ ตัวแปรควบคุมอื่น เก็บรวบรวม จากระายงานประจำปี ที่เผยแพร่ต่อสาธารณะในเว็บไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สรุปการวัดค่าตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 3: กระดาษทำการประเมินการเปิดเผยความยั่งยืน

มิติความยั่งยืน	รายการ	จำนวนข้อ
ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment : EN)	EN 1 นโยบายและการปฏิบัติตามมาตรฐานการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม	7
	EN 2 การจัดการวัตถุดิบ	3
	EN 3 การจัดการพลังงาน	5
	EN 4 การจัดการน้ำ	5
	EN 5 ความหลากหลายทางชีวภาพ	3
	EN 6 การปล่อยก๊าซเรือนกระจก	6
	EN 7 การจัดการขยะและของเสีย	4
รวม		33
ด้านสังคม (Social : SC)	SC 1 สิทธิมนุษยชน	4
	SC 2 การปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม	22
	SC 3 ความรับผิดชอบต่อลูกค้า/ผู้บริโภค	9
	SC 4 ความรับผิดชอบต่อชุมชน/สังคม	7
รวม		42
ด้านการกำกับดูแลกิจการ (Corporate Governance : GO)	GO 1 นโยบาย โครงสร้าง และระบบกำกับดูแลกิจการ	38
	GO 2 นโยบายและกลยุทธ์ความยั่งยืน	4
	GO 3 การบริหารความเสี่ยงด้านความยั่งยืน	5
	GO 4 การจัดการห่วงโซ่อุปทานอย่างยั่งยืน	7
	GO 5 การพัฒนานวัตกรรมทางธุรกิจเพื่อสังคมและ/หรือ สิ่งแวดล้อม	4
	GO 6 การดำเนินการด้านภาษี	2
รวม		60

ตารางที่ 4: รายละเอียดเกี่ยวกับการวัดค่าตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปร	ชื่อตัวแปร	สัญลักษณ์	การวัดค่า	เครื่องหมาย ที่คาดหวัง
ตัวแปรตาม	อัตราภาษีเงินได้ที่แท้จริง งวดปัจจุบัน	ETR	ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้งวดปัจจุบัน/ กำไรก่อนหักภาษีเงินได้	N/A
	อัตราส่วนภาษีเงินได้ต่อสินทรัพย์รวม	TAX/ASSET	ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้งวดปัจจุบัน/ สินทรัพย์รวม	N/A
	อัตราส่วนภาษีเงินได้ต่อกระแสเงินสด จากกิจกรรมดำเนินงาน	TAX/CFO	ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้งวดปัจจุบัน/ กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน	N/A
ตัวแปรอิสระ	การเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนโดยรวม	ESG	ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนรวมทุกด้าน	+ / -
	การเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม	EN	ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม	+ / -
	การเปิดเผยข้อมูลด้านสังคม	SC	ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลด้านสังคม	+ / -
	การเปิดเผยข้อมูลด้านการกำกับดูแล กิจการ	GO	ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลด้านการกำกับดูแล กิจการ	+ / -
ตัวแปรควบคุม	ขนาดของบริษัท	SIZE	ค่าลอการิทึมธรรมชาติของสินทรัพย์รวม	+
	ความเสี่ยงทางการเงิน	LEV	หนี้สินรวม/สินทรัพย์รวม	+
	ความสามารถในการทำกำไร	ROA	กำไรทางบัญชีก่อนภาษี/สินทรัพย์รวม	+
	ระดับการลงทุนในสินทรัพย์ที่มีตัวตน	CAP	สินทรัพย์ประเภทที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์/ สินทรัพย์รวม	+
	ประเภทอุตสาหกรรม	IND	ตัวแปรหุ่น (1,0)	N/A
	ปีข้อมูล	YEAR	ตัวแปรหุ่น (1,0)	N/A

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายลักษณะของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา
2. การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ประกอบด้วย การวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรแต่ละตัวแปร และการวิเคราะห์การถดถอยเส้นตรงแบบพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐาน ซึ่งมีตัวแบบในการวิจัย ดังนี้

ตัวแบบที่ 1 : ใช้ทดสอบสมมติฐานที่ 1 ESG กับ Tax Planning

$$TP_{it} = \beta_0 + \beta_1ESG_{it} + \beta_2SIZE_{it} + \beta_3LEV_{it} + \beta_4ROA_{it} + \beta_5CAP_{it} + \beta_{6-11}IND_{it} + \beta_{12}YEAR_{it} + \varepsilon_{it}$$

ตัวแบบที่ 2 : ใช้ทดสอบสมมติฐานที่ 2 EN กับ Tax Planning

$$TP_{it} = \beta_0 + \beta_1EN_{it} + \beta_2SIZE_{it} + \beta_3LEV_{it} + \beta_4ROA_{it} + \beta_5CAP_{it} + \beta_{6-11}IND_{it} + \beta_{12}YEAR_{it} + \varepsilon_{it}$$

ตัวแบบที่ 3 : ใช้ทดสอบสมมติฐานที่ 3 SC กับ Tax Planning

$$TP_{it} = \beta_0 + \beta_1SC_{it} + \beta_2SIZE_{it} + \beta_3LEV_{it} + \beta_4ROA_{it} + \beta_5CAP_{it} + \beta_{6-11}IND_{it} + \beta_{12}YEAR_{it} + \varepsilon_{it}$$

ตัวแบบที่ 4 : ใช้ทดสอบสมมติฐานที่ 4 GO กับ Tax Planning

$$TP_{it} = \beta_0 + \beta_1 GO_{it} + \beta_2 SIZE_{it} + \beta_3 LEV_{it} + \beta_4 ROA_{it} + \beta_5 CAP_{it} + \beta_{6-11} IND_{it} + \beta_{12} YEAR_{it} + \varepsilon_{it}$$

Where:

- TP_{it} = การวางแผนภาษีของบริษัท i ปีที่ t
- ESG_{it} = การเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนโดยรวมของบริษัท i ปีที่ t
- EN_{it} = การเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมของบริษัท i ปีที่ t
- SC_{it} = การเปิดเผยข้อมูลด้านสังคมของบริษัท i ปีที่ t
- GO_{it} = การเปิดเผยข้อมูลด้านการกำกับดูแลกิจการของบริษัท i ปีที่ t
- $SIZE_{it}$ = ขนาดของบริษัท i ปีที่ t
- LEV_{it} = ความเสี่ยงทางการเงินของบริษัท i ปีที่ t
- ROA_{it} = ความสามารถในการทำกำไรของบริษัท i ปีที่ t
- CAP_{it} = ระดับการลงทุนในสินทรัพย์ที่มีตัวตนของบริษัท i ปีที่ t
- IND_{it} = กลุ่มอุตสาหกรรม 6 กลุ่มของบริษัท i ปีที่ t
ได้แก่ กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร (IND_1) กลุ่มทรัพยากร (IND_2)
กลุ่มเทคโนโลยี (IND_3) กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (IND_4)
กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม (IND_5) และกลุ่มบริการ (IND_6)
- $YEAR_{it}$ = บริษัท i ปีที่ t
- ε_{it} = ค่าความคลาดเคลื่อน

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ได้รับคัดเลือกให้อยู่ในดัชนีหุ้นยั่งยืน ปี พ.ศ. 2563 - 2564 จำนวน 116 ตัวอย่าง พบผลดังนี้

ตารางที่ 5: ผลการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนโดยรวมจำแนกตามรายปี

(n = 116)

ปี	จำนวนตัวอย่าง	ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนโดยรวม			
		ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2563	57	0.378	0.837	0.601	0.125
2564	59	0.459	0.881	0.688	0.111
รวม	116	0.378	0.881	0.645	0.126

จากตารางที่ 5 ผลการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนโดยรวมจำแนกตามรายปี พบว่า ในปี พ.ศ. 2563 มีค่าเฉลี่ยการเปิดเผยร้อยละ 60.10 โดยมีค่าสูงสุดและต่ำสุดร้อยละ 83.70 และ 37.80 ตามลำดับ สำหรับปี พ.ศ. 2564 พบว่า มีค่าเฉลี่ยการเปิดเผยเพิ่มขึ้นจากปีก่อนเป็นร้อยละ 68.80 โดยมีค่าสูงสุดและต่ำสุดร้อยละ 88.10 และ 45.90 ตามลำดับ ผลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ได้รับคัดเลือกให้อยู่ในดัชนีหุ้นยั่งยืน (SETTHSI) มีการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนเพิ่มขึ้น สรุปได้ว่า บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีแนวโน้มความตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อในการดำเนินงานมากขึ้น จึงเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนมากขึ้น

ตารางที่ 6: ระดับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนโดยรวมตามหลักเกณฑ์ของ Wallace (1988)

(n = 116)

ระดับการเปิดเผย	ตัวอย่าง		ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนโดยรวม			
	จำนวน	ร้อยละ	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
สูง	98	84.48	0.511	0.881	0.681	0.100
ปานกลาง	18	15.52	0.378	0.504	0.449	0.036
รวม	116	100.00	0.378	0.881	0.645	0.126

ตารางที่ 7: ระดับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนโดยรวมจำแนกตามกลุ่มประเภทอุตสาหกรรม

(n=116)

กลุ่มอุตสาหกรรม	จำนวน ตัวอย่าง	ดัชนีการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนโดยรวม				ระดับการ เปิดเผย	อันดับ
		ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน		
เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	17	0.444	0.844	0.617	0.127	สูง	5
ทรัพยากร	33	0.444	0.874	0.693	0.108	สูง	1
เทคโนโลยี	14	0.378	0.763	0.556	0.112	สูง	6
อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	27	0.378	0.881	0.649	0.131	สูง	3
สินค้าอุตสาหกรรม	8	0.526	0.852	0.658	0.121	สูง	2
บริการ	17	0.452	0.822	0.639	0.128	สูง	4

หมายเหตุ บริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค ไม่ปรากฏข้อมูลในดัชนีหุ้นยั่งยืนในปี 2563 และ 2564

ผลการวิเคราะห์ระดับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนโดยรวมจากตารางที่ 6 แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ สูง ปานกลาง และต่ำ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนในระดับสูงมีจำนวน 98 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 84.48 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.681 เปิดเผยในระดับปานกลางจำนวน 18 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 15.52 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.449 และไม่ปรากฏการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนในระดับต่ำ ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ได้รับคัดเลือกให้อยู่ในดัชนีหุ้นยั่งยืน ส่วนมากมีการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนในระดับสูง ส่วนในตารางที่ 7 แสดงผลการวิเคราะห์ระดับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม ซึ่งพบว่าระดับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงทุกกลุ่มอุตสาหกรรม และเมื่อทำการเรียง

อันดับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปค่าเฉลี่ยต่ำสุด พบว่ากลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากรมีการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนสูงสุด ค่าเฉลี่ยร้อยละ 69.30 อาจเป็นเพราะกลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากรมีการดำเนินธุรกิจที่เสี่ยงต่อการสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมสูง จึงได้รับแรงกดดันจากผู้มีส่วนได้เสียให้เปิดเผยข้อมูล และเพื่อเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับองค์กร (Chongruksut, 2016) ในลำดับรองลงมา ได้แก่ กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 65.80 กลุ่มอาหารมีทรัพย์และก่อสร้างมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 64.90 กลุ่มบริการมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 63.90 กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 61.70 และกลุ่มที่มีการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนต่ำสุดคือกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยีซึ่งมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 55.60

ตารางที่ 8: ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาของตัวแปร

(n=116)

ตัวแปร	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
Panel A: การวางแผนภาษี				
ETR	0.000	0.401	0.146	0.091
TAX/ASSET	0.000	0.384	0.102	0.096
TAX/CFO	-0.440	1.044	0.105	0.166
Panel B: ระดับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืน				
ESG	0.378	0.881	0.645	0.126
EN	0.273	0.909	0.596	0.177
SC	0.286	0.900	0.653	0.147
GO	0.467	0.867	0.660	0.106
Panel C: ตัวแปรควบคุม				
SIZE	20.726	28.755	24.625	1.667
LEV	0.098	0.819	0.508	0.179
ROA	0.003	0.251	0.071	0.054
CAP	0.003	0.747	0.283	0.199

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาของตัวแปรในตารางที่ 8 Panel A ผู้วิจัยพบว่าอัตราภาษีเงินได้ที่แท้จริง ณงวดปัจจุบันของกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 14.60 ซึ่งต่ำกว่าอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลตามประมวลรัษฎากรที่กำหนดไว้ร้อยละ 20 จึงชี้ให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างโดยเฉลี่ยมีการวางแผนภาษี และเมื่อพิจารณาค่าสูงและต่ำสุดของ อัตราภาษีเงินได้ที่แท้จริงงวดปัจจุบัน พบว่าค่าสูงสุดเท่ากับร้อยละ 40.10 และค่าต่ำสุดเป็นศูนย์ แสดงว่าอาจมีบริษัทที่เสียภาษีในอัตราที่สูงและอาจมีบริษัทที่เสียภาษีในอัตราที่ต่ำหรือไม่เสียภาษี ทำให้ค่าเฉลี่ยของอัตราภาษีเงินได้ที่แท้จริงงวดปัจจุบันของกลุ่มตัวอย่างแสดงในอัตราภาษีเงินได้ที่ต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนด

ต่อมาผลการวิเคราะห์ระดับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนในตารางที่ 8 Panel B ชี้ให้เห็นว่าระดับการเปิดเผยโดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.645 และเมื่อพิจารณาระดับการเปิดเผยตามมิติความยั่งยืน พบว่ามิติด้านการกำกับดูแลกิจการมีค่าเฉลี่ยระดับการเปิดเผยข้อมูลสูงสุดเท่ากับ 0.660 สุชาดา เจียมสกุล สิริญาภรณ์ ระโส

รองลงมาคือมิติด้านสังคมมีค่าเฉลี่ยระดับการเปิดเผยข้อมูลเท่ากับ 0.653 และมิติด้านสิ่งแวดล้อมมีค่าเฉลี่ยระดับการเปิดเผยข้อมูลต่ำสุดเท่ากับ 0.596 ทั้งนี้เนื่องด้วยความรับผิดชอบในด้านการกำกับดูแลกิจการรวมถึงในด้านสังคม ในทุกอุตสาหกรรมสามารถปฏิบัติและนำมาเปิดเผยต่อสาธารณะ แต่ขณะที่ในด้านสิ่งแวดล้อมนั้นมีเพียงเฉพาะบางกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีความอ่อนไหวในการสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจึงได้เปิดเผยข้อมูลมาก อาทิเช่น กลุ่มทรัพยากร กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม และกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร (Chongruksut, 2016) ส่วนกลุ่มอุตสาหกรรมอื่นกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าจึงเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมต่ำกว่า จึงเป็นเหตุให้ค่าเฉลี่ยการเปิดเผยมิติด้านสิ่งแวดล้อมจึงต่ำกว่ามิติด้านสังคม หรือมิติด้านกำกับดูแลกิจการ

สำหรับการวิเคราะห์ตัวแปรควบคุมในตารางที่ 8 Panel C พบว่า บริษัทจดทะเบียนในกลุ่มดัชนีหุ้นยังยืนมีขนาดต่ำสุดเท่ากับ 20.726 และขนาดสูงสุดเท่ากับ 28.755 และมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 24.625 เห็นได้ว่าบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มดัชนีหุ้นยังยืนมีขนาดใกล้เคียงกัน สำหรับความเสี่ยงทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มดัชนีหุ้นยังยืนอยู่ระหว่าง 0.098 กับ 0.819 และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.508 นอกจากนี้ความสามารถในการทำกำไรของบริษัท จดทะเบียนในกลุ่มดัชนีหุ้นยังยืนมีค่าอยู่ระหว่าง 0.003 กับ 0.251 และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.071 ซึ่งให้เห็นว่าบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มดัชนีหุ้นยังยืนนี้มีความเสี่ยงทางการเงินและความสามารถในการทำกำไรที่แตกต่างกันมาก ส่วนระดับการลงทุนในสินทรัพย์ที่มีตัวตนของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มดัชนีหุ้นยังยืนมีค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.003 ค่าสูงสุดเท่ากับ 0.747 และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.283 เห็นได้ว่าบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มดัชนีหุ้นยังยืนมีการลงทุนในสินทรัพย์ที่มีตัวตนแตกต่างกัน

ตารางที่ 9: ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient)

ตัวแปร	ETR	TAX/ASSET	TAX/CFO	ESG	EN	SC	GO	SIZE	LEV	ROA
ETR	1									
TAX/ASSET	.496**	1								
TAX/CFO	.329**	.341**	1							
ESG	-0.074	0.095	-.248**	1						
EN	0.053	0.109	-.265**	.916**	1					
SC	-0.135	0.061	-0.120	.855**	.674**	1				
GO	-0.134	0.144	-0.158	.823**	.690**	.639**	1			
SIZE	0.131	.447**	-0.035	.489**	.514**	.282**	.490**	1		
LEV	-0.114	-.268**	-.183*	0.155	0.146	0.066	.237*	.454**	1	
ROA	0.030	-.733**	-.199*	-0.146	-0.138	-0.111	-.223*	-.392**	-.501**	1
CAP	0.157	-0.040	0.053	0.081	0.145	-0.005	-0.042	0.118	-0.022	0.082

*/** มีความสัมพันธ์กัน ณ นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

จากการผลวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันในตารางที่ 9 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างคู่ตัวแปรอยู่ในระดับปกติ ยกเว้น การเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนโดยรวมกับการเปิดเผยข้อมูล

มิติด้านสิ่งแวดล้อม มิติด้านสังคม และมิติด้านการกำกับดูแลกิจการ มีความสัมพันธ์ในระดับที่สูงกว่า 0.8 จึงแยกตัวแบบในการทดสอบระดับการเปิดเผยโดยรวมกับระดับการเปิดเผยในแต่ละมิติ

ผู้วิจัยได้ทดสอบข้อสันนิษฐานเบื้องต้นของสมการถดถอยเชิงพหุคูณ และพบว่า Variance Inflation Factor (VIF) มีค่าสูงสุด 1.877 และค่า Tolerance มีค่าต่ำสุด 0.533 ไม่เกิดปัญหา Multicollinearity และพบว่าค่าDurbin-Watson ในทุกสมการมีค่าอยู่ในช่วง 2.002 - 2.110 ไม่เกิดปัญหา Autocorrelation จึงได้ทำการทดสอบสมมติฐานงานวิจัยต่อไป

ตารางที่ 10: ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนโดยรวมกับการวางแผนภาษี (n=116)

ตัวแปร	ตัวแบบที่ 1					
	ETR		TAX/ASSET		TAX/CFO	
	b	Sig.	b	Sig.	b	Sig.
Constant	-0.391	0.005**	-0.035	0.000**	0.216	0.396
ESG	-0.179	0.024*	-0.011	0.045*	-0.436	0.003**
SIZE	0.016	0.011*	0.002	0.000**	-0.006	0.604
LEV	-0.117	0.034*	-0.012	0.003**	0.138	0.178
ROA	0.107	0.547	-0.130	0.000**	-0.432	0.196
CAP	0.004	0.936	-0.003	0.305	0.091	0.287
F.		3.093		17.482		2.548
Sig.F.		0.001**		0.000**		0.007**
Adjust R Square		0.167		0.612		0.129

*/** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของระดับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนโดยรวมกับการวางแผนภาษีในตารางที่ 10 ผู้วิจัยพบว่า ทุกสมการของตัวแบบที่หนึ่ง สามารถใช้อธิบายตัวแปรตามได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และ ผลการทดสอบสมมติฐานที่หนึ่ง ซึ่งให้เห็นว่าระดับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนโดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการวางแผนภาษีเมื่อวัดค่าจากอัตราภาษีเงินได้ที่แท้จริงงวดปัจจุบัน และ อัตราภาษีเงินได้ต่อสินทรัพย์รวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการวางแผนภาษีเมื่อวัดค่าจากอัตราภาษีเงินได้ต่อกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ผลการศึกษาสรุปได้ว่า หากบริษัทในกลุ่มดัชนีหุ้นยั่งยืนมีระดับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนโดยรวมสูงมีผลทำให้บริษัทวางแผนภาษีในระดับที่ต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lanis and Richardson (2012), Sari and Tjen (2016), Thanjunpong *et al.* (2018) และ Melo *et al.* (2020)

ตารางที่ 11: ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการเปิดเผยข้อมูลยังยืนด้านสิ่งแวดล้อมกับการวางแผนภาษี

(n=116)

ตัวแปร	ตัวแบบที่ 2					
	ETR		TAX/ASSET		TAX/CFO	
	b	Sig.	b	Sig.	b	Sig.
Constant	-0.412	0.004**	-0.039	0.000**	0.057	0.825
EN	-0.093	0.118	-0.010	0.023*	-0.400	0.000**
SIZE	0.014	0.024*	0.002	0.000**	-0.001	0.914
LEV	-0.118	0.035*	-0.012	0.002**	0.116	0.248
ROA	0.110	0.543	-0.129	0.000**	-0.369	0.260
CAP	0.007	0.883	-0.003	0.310	0.093	0.270
F		2.775		17.783		3.078
Sig.F.		0.003**		0.000**		0.001**
Adjust R Square		0.145		0.616		0.166

*/** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของระดับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมกับการวางแผนภาษีในตารางที่ 11 ผู้วิจัยพบว่า ทุกสมการของตัวแบบที่สอง สามารถใช้อธิบายตัวแปรตามได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และผลการทดสอบสมมติฐานที่สอง ซึ่งให้เห็นว่าระดับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์ เชิงลบกับการวางแผนภาษีเมื่อวัดค่าจากอัตราภาษีเงินได้ต่อสินทรัพย์รวม และ อัตราภาษีเงินได้ต่อกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ ผลการศึกษาสรุปได้ว่าหากบริษัทในกลุ่มดัชนีหุ้นยั่งยืนมีระดับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมสูงมีผลให้บริษัทวางแผนภาษีในระดับต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sari and Tjen (2016)

ตารางที่ 12: ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการเปิดเผยข้อมูลยังยืนด้านสังคมกับการวางแผนภาษี

ตัวแปร	ตัวแบบที่ 3					
	ETR		TAX/ASSET		TAX/CFO	
	b	Sig.	b	Sig.	b	Sig.
Constant	-0.333	0.016*	-0.032	0.002**	0.329	0.211
SC	-0.154	0.028*	-0.008	0.138	-0.176	0.191
SIZE	0.013	0.025*	0.002	0.000**	-0.017	0.123
LEV	-0.117	0.035*	-0.012	0.004**	0.151	0.155
ROA	0.073	0.680	-0.132	0.000**	-0.506	0.142
CAP	-0.003	0.941	-0.004	0.279	0.092	0.303
F		3.059		17.015		1.778
Sig.F.		0.001**		0.000**		0.067
Adjust R Square		0.165		0.605		0.069

*/** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

ในตารางที่ 12 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของระดับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนด้านสังคมกับการวางแผนภาษี ผู้วิจัยพบว่า มีเพียงสองสมการของตัวแบบที่สาม สามารถใช้อธิบายตัวแปรตามได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 หรือ มีเพียงตัววัดการวางแผนภาษีด้วยอัตราภาษีเงินได้ที่แท้จริงงวดปัจจุบันและอัตราภาษีเงินได้ต่อสินทรัพย์รวมเท่านั้นที่สามารถนำมาใช้ในการทดสอบ

สมมติฐานที่สาม และจากผลการทดสอบสมมติฐานที่สามชี้ให้เห็นว่าระดับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนด้านสังคมมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการวางแผนภาษีเมื่อวัดค่าจาก อัตราภาษีเงินได้ที่แท้จริงงวดปัจจุบันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ผลการศึกษาสรุปได้ว่า หากบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มดัชนีหุ้นยั่งยืนมีระดับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนด้านสังคมสูงมีผลให้บริษัทวางแผนภาษีในระดับต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ Mohanadas *et al.* (2019)

ตารางที่ 13: ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการเปิดเผยข้อมูลยั่งยืนด้านการกำกับดูแลกิจการกับการวางแผนภาษี

ตัวแปร	ตัวแบบที่ 4					
	ETR		TAX/ASSET		TAX/CFO	
	b	Sig.	b	Sig.	b	Sig.
Constant	-0.375	0.006**	-0.034	0.001**	0.278	0.285
GO	-0.244	0.005**	-0.012	0.053	-0.324	0.053
SIZE	0.017	0.005**	0.002	0.000**	-0.011	0.347
LEV	-0.109	0.045*	-0.011	0.005**	0.160	0.127
ROA	0.080	0.648	-0.132	0.000**	-0.499	0.144
CAP	-0.004	0.931	-0.004	0.268	0.089	0.314
F		3.430		17.417		2.002
Sig.F.		0.000**		0.000**		0.035*
Adjust R Square		0.189		0.611		0.087

*/** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

ในตารางที่ 13 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของระดับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนด้านการกำกับดูแลกิจการกับการวางแผนภาษี ผู้วิจัยพบว่าทุกสมการของตัวแบบที่สามารถใช้อธิบายตัวแปรตามได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 หรือ 0.05 และจากผลการทดสอบสมมติฐานที่สามชี้ให้เห็นว่าระดับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนด้านการกำกับดูแลกิจการมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการวางแผนภาษีเมื่อวัดค่าจากอัตราภาษีเงินได้ที่แท้จริงงวดปัจจุบันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ผลการศึกษาสรุปได้ว่าหากบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มดัชนีหุ้นยั่งยืนมีระดับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนด้านการกำกับดูแลกิจการสูงมีผลให้บริษัทวางแผนภาษีในระดับต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Nadiah *et al.* (2017) และ Thanjunpong (2014)

จากตารางที่ 10 ถึง 13 พบว่า ระดับการเปิดเผยข้อมูลโดยรวมหรือตามมิติสามด้าน และตัวแปรควบคุมสามารถอธิบายการวางแผนภาษีที่วัดค่าด้วยอัตราภาษีเงินได้ที่แท้จริงงวดปัจจุบันได้ระหว่างร้อยละ 14.5 ถึงร้อยละ 18.90 และอธิบายการวางแผนภาษีที่วัดค่าด้วยอัตราภาษีเงินได้ต่อสินทรัพย์รวมได้ระหว่างร้อยละ 60.50 ถึงร้อยละ 61.60 และอธิบายการวางแผนภาษีที่วัดค่าด้วยอัตราภาษีเงินได้ต่อกระแสเงินสดจากการดำเนินงานได้ระหว่างร้อยละ 6.90 ถึงร้อยละ 16.60 ซึ่งให้ข้อสังเกตว่าระดับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืน กับตัวแปรควบคุม สามารถอธิบายการวางแผนภาษีที่วัดด้วยอัตราภาษีเงินได้ต่อสินทรัพย์รวมได้ในระดับที่สูงกว่าตัววัดอื่นมาก

เมื่อพิจารณาตัวแปรควบคุม ผู้วิจัยพบว่า ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการวางแผนภาษี แสดงให้เห็นว่าบริษัทที่มีขนาดใหญ่จะมีการวางแผนภาษีสูง ในขณะที่ความเสี่ยงทาง

การเงินของบริษัทพบว่ามีความสัมพันธ์เชิงลบกับการวางแผนภาษี บริษัทที่มีอัตราหนี้สินสูงจะมีรายจ่ายดอกเบี้ยจากการกู้ยืมถือเป็นค่าใช้จ่ายในทางภาษีเงินได้อยู่แล้ว จึงมีการวางแผนภาษีต่ำ ส่วนความสามารถในการทำกำไรของบริษัทพบว่ามีความสัมพันธ์เชิงลบกับการวางแผนภาษี บริษัทที่มีกำไรสูงเมื่อมีการวางแผนภาษี จะยิ่งเป็นที่จับตามองทั้งจากผู้มีส่วนได้เสียและรัฐบาล บริษัทจึงวางแผนภาษีต่ำ และไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างระดับการลงทุนในสินทรัพย์ที่มีตัวตนกับการวางแผนภาษี

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสำรวจระดับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนและทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระดับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนกับการวางแผนภาษีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ได้รับคัดเลือกให้อยู่ในดัชนีหุ้นยั่งยืน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างในปี พ.ศ. 2563 - 2564 จำนวน 116 ตัวอย่าง ผลการสำรวจพบว่าบริษัทในกลุ่มดัชนีหุ้นยั่งยืนส่วนใหญ่มีการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนอยู่ในระดับสูงและมีแนวโน้มที่จะเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนเพิ่มขึ้น โดยกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนสูงสุด ได้แก่ กลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร ส่วนกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยีเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนต่ำสุด อีกทั้งพบว่ามิติด้านการกำกับดูแลกิจการและเศรษฐกิจเปิดเผยข้อมูลสูงสุด ส่วนมิติด้านสิ่งแวดล้อมเปิดเผยข้อมูลต่ำสุด

สำหรับผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าระดับการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนโดยภาพรวมและแยกตามมิติด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และการกำกับดูแลกิจการมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการวางแผนภาษี งานวิจัยนี้ถือเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่แสดงให้เห็นว่าเมื่อบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มดัชนียั่งยืนเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนโดยรวมหรือตามแต่ละมิติสูงย่อมส่งผลให้มีการวางแผนภาษีต่ำ เนื่องจากด้วยบริษัทเหล่านี้ตระหนักและดำเนินกิจกรรมที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และการกำกับดูแลกิจการด้วยความโปร่งใส จึงเปิดเผยข้อมูลยั่งยืนมากขึ้น และย่อมไม่ต้องการเสียต่อการเสียชื่อเสียงจากการวางแผนภาษี ตามที่ทฤษฎีความชอบธรรมอธิบายไว้ว่าหากบริษัทไม่สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมได้ก็จะไม่ได้รับสิทธิและความสนับสนุนจากสังคมอีกต่อไป (Mahadeo *et al.*, 2011) จึงสรุปได้ว่า เมื่อบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มรายชื่อยั่งยืนมีการเปิดเผยข้อมูลโดยรวมสูง ย่อมมีการวางแผนภาษีต่ำ

เมื่อบริษัทดำเนินงานอย่างใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อมย่อมได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีอยู่แล้ว บริษัทไม่จำเป็นต้องนำชื่อเสียงมาเสี่ยงกับการวางแผนภาษี การเปิดเผยข้อมูลในมิติด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้นส่งผลให้บริษัทจดทะเบียนในกลุ่มดัชนียั่งยืนจะมีแนวโน้มในการวางแผนภาษีน้อยลง สำหรับบริษัทที่เปิดเผยความยั่งยืนด้านสังคมสูงมีการดำเนินงานอย่างรับผิดชอบต่อด้านสิทธิมนุษยชน การปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม รวมถึงมีความรับผิดชอบต่อผู้บริโภคและชุมชน ส่งผลให้บริษัทเติบโตต่อได้ในระยะยาวจึงไม่มีความจำเป็นต้องวางแผนภาษีเช่นเดียวกัน นอกจากนี้บริษัทที่มีการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนในด้านการกำกับดูแลกิจการสูงมีการวางแผนภาษีต่ำด้วย เนื่องจากบริษัทที่มีการกำกับดูแลกิจการ มีการเปิดเผยจรรยาบรรณในการดำเนินธุรกิจและข้อมูลนโยบายอย่างโปร่งใส ทำให้ยากต่อการวางแผนภาษี หากใช้วิธีวางแผนภาษีจะทำให้ง่ายในการตรวจสอบ และเป็นที่จับตามองจากรัฐบาล

ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

ผลการศึกษานี้เป็นหลักฐานที่สนับสนุนให้นักลงทุนและผู้สนใจลงทุนในหุ้นกลุ่มดัชนียั่งยืนได้เห็นว่าบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มดัชนีหุ้นยั่งยืนมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และการกำกับดูแลกิจการในระดับที่สูง และชี้ให้เห็นว่าหากบริษัทเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนมากขึ้น บริษัทมีแนวโน้มการวางแผนภาษีน้อยลง อีกทั้งเป็นข้อมูลแสดงให้เห็นว่าบริษัทในกลุ่มดัชนีหุ้นยั่งยืนให้ความสำคัญกับแนวคิดความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และการกำกับดูแลกิจการ และเปิดเผยข้อมูลในระดับสูง แต่มีบางมิติด้านเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมซึ่งหน่วยงานกำกับดูแลควรส่งเสริมให้มีการเปิดเผยมากขึ้น และ ในบางอุตสาหกรรมยังมีการเปิดเผยข้อมูลน้อยอาจเนื่องจากเกณฑ์การเปิดเผยตามคู่มือการรายงานความยั่งยืนอาจจะไม่เหมาะที่จะใช้เป็นเกณฑ์เดียวกันสำหรับทุกอุตสาหกรรม

สำหรับหน่วยงานจัดเก็บภาษีสามารถใช้ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนกับการวางแผนภาษีในการปรับปรุงหลักเกณฑ์การกำกับดูแลพฤติกรรมกรรมการวางแผนภาษีของบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทย และสามารถเป็นข้อมูลให้บริษัทจดทะเบียนอื่นในตลาดหลักทรัพย์เห็นถึงประโยชน์ของการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนมากขึ้น นอกจากนี้งานวิจัยชิ้นนี้ยังเป็นตัวอย่างให้ผู้สนใจในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนกับการวางแผนภาษีได้เห็นว่าระดับการเปิดเผยข้อมูลโดยภาพรวมหรือโดยแยกมิติสามารถอธิบายการวางแผนภาษีที่วัดโดยอัตราภาษีเงินได้ต่อสินทรัพย์รวมได้ในระดับที่สูงกว่าตัววัดอื่น

ข้อเสนอแนะงานวิจัยในอนาคต

สำหรับงานวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดเนื่องด้วยเก็บรวบรวมข้อมูลบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มดัชนียั่งยืนเพียงสองปี พ.ศ. 2563 - 2564 จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างยังคงมีจำนวนน้อย ดังนั้นการศึกษาในครั้งต่อไปจึงควรเพิ่มระยะเวลาในการศึกษาให้มากกว่าสองปี เพื่อให้จำนวนกลุ่มตัวอย่างมากยิ่งขึ้น หรืออาจขยายการศึกษาเป็นเชิงเปรียบเทียบกับบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มดัชนีอื่น รวมถึงบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ อีกทั้งงานวิจัยในอนาคตอาจเลือกให้คะแนนการเปิดเผยข้อมูลโดยใช้การนับจำนวนคำหรือจำนวนหัวข้อที่เปิดเผยและให้น้ำหนักที่แตกต่างกันในแต่ละหัวข้อเป็นต้น

รายการอ้างอิง/References

- Chen, X. 2018. Corporate Social Responsibility Disclosure, Political Connection and Tax Aggressiveness: Evidence from China's Capital Markets. **Open Journal of Business and Management**. Vol. 6. 151 - 164.

- Chongruksut, W. 2016. Corporate Social Responsibility Disclosure in Thailand. **Srinakharinwirot Research and Development: Journal of Humanities and Social Sciences**. Vol. 8. No. 15. 128 - 144.
- Davis, A. K., Guenther, D. A., Krull, L. K. and Williams, B. M. 2016. Do Socially Responsible Firms pay more taxes?. **The Accounting Review**. Vol. 91. No. 1. 47 - 68.
- Fama, E. F. and Jensen, M. C. 1983. Separation of Ownership and Control. **Journal of Law and Economics**. Vol. 26. 301 - 308.
- Lanis, R. and Richardson, G. 2012. Corporate Social Responsibility and Tax Aggressiveness: An Empirical Analysis. **Journal of Account & Public Policy**. Vol. 31. No. 1. 86 - 108.
- Mahadeo, J. D., Oogarah-Hanuman, V. and Soobaroyen, T. 2011. A Longitudinal Study of Corporate Social Disclosures in a Developing Economy. **Journal of Business Ethics**. Vol. 104. No. 4. 545 - 558.
- Melo, L. Q., Moraes, G. S. C., Souza, R. M. and Nascimento, E. M. 2020. Does Corporate Social Responsibility Affect the Tax Aggressiveness of Firms? Evidences of the Brazilian Stock Market. **Revista Catarinense da Ciência Contábil**. Vol. 19. 1 - 19.
- Mohanadas, N. D., Abdullah Salim, A.S. and Pheng, L.K. 2019. CSR and Tax Aggressiveness of Malaysian Listed Companies: Evidence from an emerging economy. **Social Responsibility Journal**. Vol. 16. No. 5. 597 - 612.
- Nadiah, H., Wan, K., Mastora, Y., Rohayu, Y. and Rozainun, A. 2017. Corporate Social Responsibility (CSR) Disclosure and Its Impacts towards Corporate Tax Aggressiveness. **Journal of Applied Environmental and Biological Sciences**. Vol. 7. No. 5. 10 - 15.
- Na Phuttalung, W. 2021. **The Relationship between Corporate Social Responsibility and Tax Planning of Listed Companies in Resources Industry Group on The Stock Exchange of Thailand**. Master of Accountancy Independent Study. Kasetsart university.
- Preuss, A. and Preuss, B. 2017. Corporate Tax Payments and Corporate Social Responsibility: Complements or Substitutes? Empirical Evidence from Europe. **Business and Economics Journal**. Vol. 8. No. 4. 1 - 8.
- Sari, D. and Tjen, C. 2016. Corporate Social Responsibility Disclosure, Environmental Performance and Tax aggressiveness. **Business International Research Journal of business studies**. Vol. 9. No. 2. 93 - 104.
- Stock Exchange of Thailand a. 2022. Sustainability Reporting Guide. Retrieved September 5, 2022 from <https://www.setsustainability.com/download/nqcywd36j9tmk5x>

Stock Exchange of Thailand b. 2022. SETTHSI Index Series. Retrieved September 23, 2022 from <https://www.set.or.th/market/information/securities-list/constituents-list-SETTHSI>

Thaipat Institute. 2017. Are CSR and ESG different? Retrieved August 21, 2022 from <https://www.thaicr.com/2017/06/csr-esg.html>

Thanjunpong, S. 2014. The Impact of Corporate Governance on Tax Planning: Stock Exchange of Thailand. **Journal of Accounting Profession**. Vol. 10. No. 28. 5 - 18.

Thanjunpong, S. and Bangmak, R. 2017. The Influence of Board of Directors, Audit Committee and Ownership Structure on Tax Planning: An Empirical Evidence of Thailand. **Journal of Accounting Profession**. Vol 13. No. 37. 29 - 44.

Thanjunpong, S., Chaiwong, D. and Dechsiri, P. 2018. The Association between Sustainable Development Report Disclosures and Tax Planning of Listed Companies in the Stock Exchange of Thailand. **MFU Connexion: Journal of Humanities and Social Sciences**. Vol. 7. No. 2. 273 - 295.

Wallace, R. S. O. 1988. International and International Consensus on the Importance of Disclosure Item in Financial Reports: A Nigerian Case Study. **The British Accounting Review**. Vol. 20. No. 3. 223 – 265.